

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Secunda pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

Quarto iusticias legis tpale pmiū expectabat. Isa. 1. Si vo-
lueritis et audieritis me. bona terre comedetis. vñ obstatores
eius nescierūt sacramēta dei. nec verā sperauerūt mercedē iusti-
cie. vt dicitur Sap. secundo conuerterunt enim fructus iusticie
dulcem in absinthiū terrene voluptatis. vt dicit Amos. sexto
Et ideo nō mirum si pmiati sunt eterno regno. Oportet igitur
ppter habundantius premium facere iusticiam regni celestis. qđ
regnū oculis nō vidit. nec auris audiuit. nec in cor hōis ascen-
dit. Quinto iusticia phariseorū erat vana. qz in sua iusticia que-
rebant laudem hominū. Jeiumum em̄ orationem et elemosinā
faciebant. vt viderentur ab hominibus. vnde non mirum si in
hac iusticia non sunt saluati. quia receperunt mercedem suā. Sz
dicitur his qui volunt consequi celeste regnū. Mat. 5. Atten-
dite ne iusticias vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab
eis. Sexto iusticia phariseorū erat psumptuosa. continebant em̄
proximos. et seipsos exaltabant in corde. vnde murmurabant
de peccatoribus. et quidem eorū ante deum orans dicebat Gra-
cias ago tibi domine. quia nō sum sicut ceteri homines. Lu. 18.
iusticiarū autē qua acquirūt celeste regnū. oportet esse cum humili-
tate. prouer. 16. melius est pax cum iusticia qm̄ multi fructus cum
iniquitate. Septimo iusticia phariseorū erat seuera lex em̄ talio-
nis erat. Exo. 21. reddet animā pro anima. oculum pro oculo.
dentem pro dente &c. vnde nō mirū si hęc iusticia celeste regnū
non aperuit. qui vindictam sic expectabat. oportet igit iusticiarū
esse habundantiore p concomitante misericordiarū. qui aperit re-
gnū dei Pro. 21. miam q sequitur et iusticiarū. inuenit vitā &
gloriam &c.

Secunda pars.

C

Secundo tūz dicitur. Audistis &c. ostendit quomodo
ira districte puniatur. et duo facit. Primo em̄ decla-
rat quid lex antiqua phibuerit: Audistis quia dictū
est antiquis: antiquiores appellat obstatōres vete-
ris legis. qui a vetustate pcti primi pentis eos liberare nō po-
tuit: donec p grām legis noue mediatore xpo renouati sumus
nouū hōiem. Col. 3. Expoliantes vos veterem hōiem. cū actibz
suis et induentes nouū. qui renouat in agnoscē dei sūm ymagi-
nem eius qui creauit euz: Nō occides: hoc pceptū ponit Exo.
20. et est sūm pceptū scđe tabule de his que ptinent ad primū
pmū tñ est inter pcepta negatiua. Nota sūm Aug. de ci. dei. qz
hoc pcepto non phibetur eradicatio vilgurti. aut occisio ani-
malium irrōnabiliū. quorum vita et mors iustissima creatoris
ordinacōe nr̄is visibz subdit. vt legitur. Gen. 19. Sed isto dei.

p̄cepto occisio hoīs que est homicidiūz phibēt. vt nullus se vel
 aliū hoīem occidat. Rōnabilē quidē. qz homo q̄ntū ad corp⁹
 et q̄ntū ad aīam opus dēi est. Corpus namqz eius formauit de
 limo terre. et rursus infundit aīam. qm̄ inspirauit in fatiem eius
 spiraculū vite. vñ soli deo reſuat vita et mors hoīs. ita vt non
 liceat homini hoīem occidere. Et iō dictū est Petro volenti occi-
 dere Conuerte gladiūz tuū in locū suū omnes em̄ qui accepit
 gladium. gladio pibunt. Nec tñ dtra hoc p̄ceptum faciūt qui
 iusta bella agunt. vel illi qui gerunt p̄sonam publicē p̄tatis. et
 sceleratos mortē puniūt. nō em̄ tales occidūt p̄pria auctoritate
 sed mandato legislatoris dicentis. Deu. 18. maleficos nō pati-
 eris viuere. imo peccaret iudex si malefactoribz vitā indulgeret
 Nam Saul p̄iuatus fuit regno. eo qz nō occidit p̄tōres ama-
 lechitas sic legīt. 1. Re. 20. Et. 3. Re. 20. dixit qdā p̄pheta re-
 gi israhel. Quare dimisisti virū dignū morte de manu tua. erit
 anima tua p̄ anima eius. Cuz vero iudex iustitiā legis exequit
 condemnando reum ad mortē etiā habet meritū. vnde legitur
 Exo. 32. qz Moyses dixit his qui occiderant ydolatrias. hodie
 consecrasti manus v̄ras dño. vnusquisqz in filio et fratre suo
 vt detur vobis bñdictio. Deinde ponit homicidij penā: Qui at
 occiderit reus erit iuditio: Reus dicit a re legis siue a causa le-
 gali p̄ qua patitur tanqz obnoxius. vñ reus erit iuditio. 1. di-
 gnus iudicari ad mortē. lem. 24. Qui p̄cussit ⁊ occiderit hoīez
 morte moriat. ¶ Scdo ponit iuxta hoc noue legis p̄cep-
 tum quo phibet omnis inordinata mutatio animi. ⁊ phibet
 homicidiū nō solū in ope. sed etiam in sua radice et origine. Et
 sunt tres gradus culpe homicidio annexi. Prima est in volun-
 tate. et est emotio iracundie de qua dicit: Ego at dico vobis:
 vbi ostendit se veteris legis fuisse latorem. neqz em̄ quisqz po-
 test supaddere legi quam non instituit Et cōsiderandum est fm̄
 Aug. qz pena quā supaddit dñs antique legi. in ipsa lege con-
 tinet. sed qz nō erat ibi clara expressa. ideo nō intelligētes iudei
 credebant solā p̄ emptionē corpis humani esse peccatū. et non
 voluntatē. ideo xp̄us ip̄am legē declarauit. et hoc est qd̄ dixit
 Mat. 5. nō veni soluere leges h̄ adimplere: qz omis qui trāscit
 fratri suo. in q̄busdā libris addit. omis qui trāscit fr̄i suo sine
 causa. h̄ vt dicit Ihero. frustra ibi ponit qz nulla potest ēē causa
 trāscendi in fr̄em. h̄ iuste aliquis trāscit culpe fr̄is. naz vt dicit
 Aug. trāsci fratri vt corrigat. nullus sane mētis rephendit. vñ
 nota qz quedaz ira cōmendat. qdam tollerat. qdam vitupat.
 Ita emendabilis est que cadit in prudentē viz: ⁊ trāsci vicis ⁊

Sermo

peccatis. et eorum desiderare correctionē. vñ Aug. 9. de ci. dei.
 Que inquit sūt phōz sine de anime passionibz. Stoyā em dix/
 runt irā nō cadere in sapientē virū. pypatētiā vero dicit irā in
 cadere in sapientē. h̄ moderatā rōmōz subiectā. In disciplina ve/
 ro xpiana dicit moderatam irā cadere in sapientē. h̄ cū iusta cau/
 sa. Talis em ira est amēdabilis ⁊ necessaria. qz vt dicit Cri. sine
 ea nec doctrina pficit. nec iudicia stant. nec cōmīna apescunt. h̄
 vicia seminant. nutrit negligēcia. et nō solū mali h̄ boni etiam
 incitant ad malū. que ira vt idem dicit magis debet dici iudi/
 cium q̄ iracundia. qz nō est ex amōtōe passionis. sed magis ex
 iusto rōmō iudicio vñ Eccl. 7. melior est ira risu. quia p tristitiā
 vultus corrigit anim⁹ delinquentis. Ira igit amēdabilis duas
 debet habere additiones. quarū vna est vt habeat iustā causā.
 altera vt moderata sit rōmōz subiecta Ira vero que tollerat est
 ira infirmoz. que repentina est et subita. vt cū homo h̄m carnē
 irascit. nec tñ vult facere qd ira apellit Ista ira tollerat qz rōnē
 nō supat. de qua dicitur Job. 36. Nō te supet ira vt aliquē op/
 primas Ira at que vitupat est rōnēz supans. cuius h̄m Gr̄. in
 libro moralīū q̄tuor sunt gradus. Quidā em cito cōmouent ad
 irā. et cito redeunt ad tranquillitātē Alii vero tardi irascunt ⁊ tar/
 de redeunt. et isti peiores sunt primis. vt dicit Aug. in regula.
 Quidā at facile ira accēdunt et tarde redeunt ad tranquillitatem ⁊
 isti peiores sunt omnibz. Sz alii tarde irascunt et cito iraz deser/
 unt. qui inter omnes alios minus sunt mali. E Nota qz
 multa mala facit ira. Primo em totum turbat hominē. vt sit
 extra se. ps. coturbatus est in ira oculus me⁹ anima mea et vē/
 ter meus. exacerat mentis oculum. vnde catho. Ira impedit ani/
 mum ne possit cernere verum. Occidit iratū. Job. 5. vix stultū
 interficit iracūdia tollit sapiāz. ps. supercedit ignis iracūdie. et
 nō viderunt solē. Tollit iusticiā. Jac. 1. ira viri iusticiā dei non
 opatur. Tollit miām. Proū. 27. graue est saxū. ⁊ honorosa est
 arena. h̄ ira stulti vtroqz grauior. impetū em cōtati spūs ferre
 quis poterit. Itē suscitāt lites. Proū. 26. sicut carbones ad preu/
 nas et ligna ad ignē. sic h̄ iracundus suscitāt rixas. Ira auer/
 tit a deo. Eccl. 28. h̄ hominī buat iram et a deo q̄rit medelam.
 quasi dicat. frustra q̄rit a deo medelā. cū ab eo auersus sit. Ira
 etiā auertit ad dyabolū. qui plen⁹ est furore ⁊ ira. Jere. 2. Di/
 lam succensā ego video. ⁊ faciē eius a faciē aqulonis. olla suc/
 censa est anim⁹ irati. vñ Dam. ira ē accēsus sanguis. circa
 cor. cuius facies est vltus aqulonē ⁊ dyabolū qui animū irati in/
 flāmat. Sequit pena irati. reus erit iudicio: Iudiciū est deimi.

natio examine cause Provi. 26. Iudiciu causas determinat. qz iudiciu si fuerit cause emmalis. eius determinatio est inflicio pe-
ne. pena em deducit crimē ad equalitatem iusticie. Igitur lege xpi
sanctuz est vt q uicūqz irascit ffrī suo. obligatus sit ad iudiciu
pene an vō ista pena sit tpalis vel etna. ⁊ si etna qnta vel cui⁹
aspitatis nō est determinatū vt dicit Criso. qz nec passio ire de-
terminata maxime qz impossibile est esse penit⁹ absqz ira. p m⁹
igitur gradus amoti animi est ira in aio nōdum exterius plata.

¶ Sedus gradus est ire qn p voē exterius exprimit. de q
dicit: Qui at dixerit ffrī suo racha: Racha hū Cri. lingua siri-
ca est vbum contemptus et puipeſionis. sicut cū loquimur alicui in
singulari vilipēdendo euz. ut vade et facias hoc. vel hū Ihero.
hebraycū est. et idem est racha qd inanis ⁊ vacuus. qñ sine cere-
bro. vel hū alios racha grece idē est qd pannosus Sed hū be-
atum Aug. racha nō est vox aliqd significans. s magis est vox
expmēns motuz indignantis animi. sic hū expmit dolorē eya
audaciaz. hay apassionē. pape admiracōem. ita in greco racha
est interiectio expmēs amotionez indignātis animi. que qdem
vox qduplex variat. qñqz em quodā murmure sola indignacō
intrinſica exprimitur. quandoqz vero format vox per modū cō-
temnentis. et tunc est maior culpa. qñqz vero per modum con-
minantis. et hec est maior duabo pcedētibz. nōnūqz vero quod
grauissimū est omnibz. animus coctatus etiam voce fremit qñ
iam exercens vindiāam exterius. ps. peccator videbit ⁊ irasce-
tur. dentibz suis fremet et tabescet: Reus erit calio: Sicut ra-
chare maioris est culpe qz irasci. ita pena cōsiliū maior est pena
iudicii. Itaz vt dicit Aug. in iudicio adhuc datur locus defen-
sionis. s ad consiliū ptnere videtur sententie prolatio. qñ iu-
dices inter se cōferunt quo supplitis reū dānari oporteat. vñ qz
ira interior determinat p exterius. racha iō determinata pena infli-
git. Sedus igitur g⁹dus amoti animi est. ex vehemēti ira interiori
prumpe in voē indignatione plenā. etiā nōdū aliqd significantez
Tertius g⁹dus ire est pferre voē atumelie. de quo dicit. ¶
Qui at dixerit: ffrī suo. fatue: fatu⁹ dicit qz fando suā oñdat im-
piaz. quasi manifest⁹ insipiens. quo noie oīs atumelia. male-
dictio. detractio. infamia. et mīmuraō intelligit: re⁹ erit gehēne
ignis. Rab. gehēnā hic Saluator iferni cruciatū nōiat In quo
attēdendū est. qz sic aggruat culpa in noua lege. sic ⁊ pena nec
em de pena ifernali sit mētio in veteri testamēto s nec de regno
celoz. Mult⁹ at dicit Cri. g⁹ue videt. si p solo vbo tāta patiētiā
penā. s nō est extimādū honorosū esse plura em pctoz a vobis
habent principiū. multoēs em pua vba pperūt homicidinz

Sermo

et ciuitates integras subuerterunt. et exprimur q̄ multo dēs nō minus offendimur flagello lingue q̄ virge ⁊ gladij. S; dices si gehenna est pena iuch. grauiori ḡ pena punit q̄ homicidiuz soluit Aug. dicens esse gehēne dīam q̄ graui⁹ homicidiuz vīn dicatur.

Tercia pars.

Ergo cū dicit. Si ergo offeres āc. mandat de concor / dia sollicitē faciēda. Si em̄ vt dicit Aug. non est fas irasci fratri. aut dicē racha. vel fatue. multomin⁹ te / nere in aīo rancore. vt in odiū ira auertat. vnde pre / cepit preconcliationē iram deponē dicens: Si ḡ offers: offerre est sponte dare. ⁊ oblatio d; esse non ex tristitia aut necessitate. munus: noīe muneris non suba solum tpalis intelligit. h; etia; qdāq; piū opus. vt orare. p̄dicare. corrigē ⁊ siliā. Et nota q̄ dīa est mter munus ⁊ donū donū em̄ est voluntariū. mun⁹ vō debiti qd dat maiorib; in patrociniū. ⁊ d munus a manu. vel a muniendo. vel a mouendo. ea vō que deo offeruntur merito noīe muneris signant. q; maior dant. vt ipse sit nobis placabilis ⁊ benignus. a manu nra d; esse. non de alieno eo munimur ⁊ protegim. ⁊ demū eo monim̄ mentē ad celestia erigere ⁊ oīa esse dei: tuū: q; nulla de alieno debet fieri oblatio: ad altare: non solū est altare material' templi. h; ē altare spūale mētē nre qua tēplū dei est. ⁊ est etiā altare glorie. de quo. Apoc. 8. ascendit fum⁹ aromatiū de oīomib; sc̄toz sup altare aureuz qd est ante thronū dei: Et ibi recordatus fueris q; frater tuus habet aliquid aduersū te: tūc vt dicit Aug. frater habet aliquid aduersū nos. qū eum in aliquo lesimus. et tūc habere m⁹ causam aduersus eū. quando ipse nos lesisset: relinque ibi munus tuū ante altare: munus ante altare relinquit. quando nō offerē sed manet ppositū oblationis. Et vade prius reconciliari fratri tuo: hoc intelligendū est. q; si offensa sit notā fratri ab eo postulanda est reconciliatio. si vero abscondita nō teneor sibi manifestare ne exatet ad irā. h; postulanda est a deo ⁊ sacer dote. Hugo in expositōe regule. p̄sare inq̄t debem⁹ quanta sit apud deū concordie vītus. sine qua nō placent ip̄a sacrificia. quibus delent p̄ta. nec tā placet deo nra ieiunia. nec orōnes nostra sacrificia q̄ concordia. Itē nihil est qd dyabolus tm̄ timeat sic concordia. si em̄ q̄cquid habem⁹ distribuam⁹ ppter deū. hoc ipse nō timet q; nihil habet. si ieiunam⁹ nō metuit. q; abū nō sūmit. si vigilam⁹ inde nō terret. q; somno nō vti. S; si concordia iungim̄ inde vehementer expauescit. q; hoc tenemus in terra. qd ipse in celo abuare cōtemnit. vñ concordia oīa dyabolica arma frā